

Ida Gudema is geboren op 13 december 1931 in Groningen. Ze was de dochter van Joseph (Josie) Gudema (1901-1988), textielhandelaar en vertegenwoordiger, en Bertha Blok (1908-1975). Ida Gudema werd geboren als oudste in een joods gezin. Drie jaar later volgde haar zusje Esther (Elly).

In 1936 verhuisden de Gudema's naar Rotterdam. Daar maakten ze het bombardement van mei 1940 mee. Kort daarop vertrokken ze naar het veiliger Rijswijk. Vanwege haar vaders werk voor de Joodse Raad hoefde het gezin pas in april 1943 onder te duiken. Een jaar later werden de zusjes gescheiden van hun ouders bij onderduikgezinnen ondergebracht.

Na de bevrijding werden de dertienjarige Ida en haar zusje herenigd met hun ouders. Het gezin woonde opnieuw in Rijswijk. Na de lagere school en een deel van de mulo mocht Ida zonder eindexamen af te leggen door naar de Kweekschool, waar ze de hoofdkte voor kleuteronderwijs behaalde.

Voor de oorlog bestonden er in Nederland verschillende Joodse gesloten groepen. In Den Haag waren de Joodse TOP groep en de padvindstersgroep ISPA actief. Met de oorlog verdwenen deze groepen en de doorstart die de groepen van de NPV konden maken na de oorlog, was voor hen ondenkbaar. Veel leden en leiders waren gedeporteerd en vermoord. De enige groep die direct na de oorlog een doorstart maakte, was de Haagse T.O.P. groep. Onder Joodse jeugdleiders bleef de belangstelling voor Scouting bestaan. De na de oorlog gevormde Joodse Jeugd Commissie in Amsterdam stond voor de gigantische taak om het overschot aan joodse kinderen weer samen te brengen in jeugdverenigingen. Hier konden de kinderen leren dat joods-zijn niet alleen betekent: bloot staan aan verschrikkelijke vervolgingen. Deze organisaties waren Zionistisch ingesteld. Ze richtte haar leden op wat toen nog Palestina heette en wilden hun belofte bij de installatie ook op die manier inrichten. Daarom was aansluiting bij de NPV, in verband met de spelregels, niet mogelijk.

Na de erkenning van de staat Israël door Nederland in 1949, besloot ook de Haagse TOP groep zich exclusief te gaan richten op Israël en moest daarom afscheid nemen van de NPV. De Haagse en Amsterdamse Joodse Scoutinggroepen verenigden zich in de *Vereniging 'De Joodse Padvindsters in Nederland' (JPN)*, een sub organisatie van de Joodse Jeugdcommissie. Op 24 april 1949 vond in Den Haag de eerste opkomst plaats van de joodse padvindstersgroep Koningin Esther. Ida Gudema en Elly van Leeuwen waren de leidsters. Hun clubhuis was Nieuwe Molstraat 11 in Den Haag en ze hadden iedere zondag om 2 uur hun opkomsten. Ook zij sloten zich in 1949 aan bij JPN.

Ida werkte als kleuterleidster tot haar huwelijk in 1956 met Henk Vos, een jeugdvriendje, die net als zij, in onderduik had gezeten. Henk en Ida Vos bleven in Rijswijk wonen. Ze kregen drie kinderen: Josephine (1957/1958), Karel (1960) en Bert (1968).

Over haar oorlogservaringen kon Ida Vos niet praten. Toen ze in 1973 depressief werd, zocht ze hulp bij het Centrum '40-'45 te Oegstgeest. Ze werd drie maanden opgenomen. Daar leerde Vos zich te uiten: ze schilderde, beeldhouwde en schreef poëzie. Haar gedichten voor volwassenen publiceerde ze in eigen beheer onder de titel *Vijfendertig tranen* (1975). Dit debuut werd later bij diverse uitgevers herdrukt en ook voor twee volgende dichtbundels vond zij een uitgeverij. In de dichtbundel *Schiereiland* (1979) schreef Vos niet meer uitsluitend over haar oorlogsverleden, maar bijvoorbeeld ook over de belevenissen van haar kinderen. Naar aanleiding van twee verhalen in de bloemlezing *Uitverkoren* (1979) vroeg de uitgever aan Vos een boek te schrijven over haar oorlogservaringen. Bevreesd voor pijnlijke herinneringen hield ze de boot af, maar uiteindelijk deed ze het toch. Ze vond het belangrijk om mensen in vrijheid iets te laten meevoelen van de angst van vervolgte kinderen. In het autobiografische *Wie niet weg is wordt gezien* (1981) beschrijft Vos in korte schetsen de oorlogsjaren vanuit de beleving van een kind. Ook in haar volgende jeugdboeken staan de ervaringen van joodse kinderen in de Tweede Wereldoorlog en de gevolgen daarvan centraal. Pas in *De sleutel is gebroken* (1996) durfde ze ook minder fraai gedrag van onderduikers te laten zien. In haar laatste boek, *De lachende engel* (2000), legde ze een verband tussen de Holocaust en de Jodenvervolging in zestiende-eeuws Portugal.

Behalve in haar boeken vertelde Ida Vos ook rechtstreeks aan kinderen wat oorlog is. Ze bracht minstens tweeduizend bezoeken aan scholen, waar haar werk leidde tot gesprekken over oorlog en onderdrukking. Vos ging de confrontatie met de antisemitische visie van sommige Marokkaanse en Turkse kinderen niet uit de weg; vaak wist zij hun vertrouwen te winnen. Na het uitkomen van de Duitse vertaling van haar prozadebuut (1987) sprak ze ook regelmatig in Duitsland.

Vos werd in 2003 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau vanwege haar werk als bruggebouwer tussen verleden en heden en tussen verschillende culturen. Drie jaar later, op 3 april 2006, overleed ze in haar woonplaats Amstelveen aan de gevolgen van kanker. Twee dagen nadien werd Ida Vos begraven op de joodse begraafplaats aan het Kerkehout in Wassenaar.

Meer informatie

[Gudema, Ida \(1931-2006\) \(knav.nl\)](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 29 apr 1949 - Art. 80 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 27 mei 1949 - Pag. 9 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 11 maa 1949 - Art. 66 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 24 feb 1950 - Art. 90 | Delpher](#)

[Ida Vos - Wikipedia](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.